

การออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตา Design of Handwoven Cotton Dolls in the Form of the Four-Eared, Five-Eyed Mythical Animal

นรเทพ โปธิเป็ง*, วชิราภรณ์ รัศมี, สามารถ รอดยิ้ม, อาทิตย์ มงคลดี, ศุภนิชา โยปัญญา, อรยา นามวงศ์

งานวิจัย พัฒนา นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ ฝ้ายแผนงานและความร่วมมือ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน: นรเทพ โปธิเป็ง Email: norathep@cvc.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการออกแบบและตัดเย็บตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตา 2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการออกแบบและตัดเย็บตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตา โดยมีวิธีการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบและตัดเย็บตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตา ขั้นตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการออกแบบและตัดเย็บตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตา ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการตัดเย็บต้นแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตา และขั้นตอนที่ 4 สอบถามความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการออกแบบและตัดเย็บตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริโภคที่มีความสนใจหรือซื้อของที่ระลึกตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนาน สี่หูห้าตา ในจังหวัดเชียงราย จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สอบถามความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการออกแบบจำนวน 10 รูปแบบ และให้ผู้เชี่ยวชาญเลือก 5 รูปแบบเพื่อใช้ในการตัดเย็บตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตา โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม จำนวน 100 ชุด เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่าการคัดเลือกแบบร่างตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตาที่ได้ออกแบบไว้และได้รับการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญ 5 รูปแบบ คือ แบบร่างที่ 1 แบบร่างที่ 4 แบบร่างที่ 5 แบบร่างที่ 7 และ แบบร่างที่ 10 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตาโดยภาพรวมพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.59 เมื่อพิจารณาแต่ละข้อหวัพบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ข้อหวัความละเอียดและประณีตของผลิตภัณฑ์ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.76 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ข้อหวัผลิตภัณฑ์ใช้งานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.42

คำสำคัญ: สัตว์ในตำนานสี่หูห้าตา ตุ๊กตา การออกแบบ ผ้าฝ้ายทอมือ

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study the design and production of handmade cotton dolls inspired by the mythical creature “Si-Hu Ha-Ta” (Four-Eared, Five-Eyed Animal); and (2) to examine the satisfaction level of respondents toward the design and production of the handmade cotton dolls

in the form of this mythical creature. The research procedure consisted of four steps. Step 1 involved designing and sewing handmade cotton dolls representing the “Si-Hu Ha-Ta” mythical animal. Step 2 was to obtain expert opinions on the design and sewing of the dolls. Step 3 involved producing the prototype dolls based on the selected designs. Step 4 was to survey respondents’ satisfaction with the design and sewing of the dolls. The sample group consisted of 100 consumers in Chiang Rai Province who were interested in or had purchased handmade cotton dolls as souvenirs, particularly those inspired by the “Si-Hu Ha-Ta” legend. Research instruments included an expert evaluation form for 10 design prototypes, from which experts selected five designs for prototype production. Data were collected through in-depth interviews and 100 sets of questionnaires. The data were analyzed using a statistical software package, employing percentage and mean as statistical tools.

The results revealed that the five selected designs chosen by experts were Design 1, Design 4, Design 5, Design 7, and Design 10. The overall satisfaction level of respondents toward the design and sewing of the handmade cotton dolls in the form of the mythical “Si-Hu Ha-Ta” was at the highest level, with an average score of 4.59. When considering individual aspects, the highest mean score (4.76) was found in the category of product detail and craftsmanship, while the lowest mean score (4.42) was in the category of product functionality according to its intended purpose.

Keywords: Four-eared and five-eyed mythical animal, Handwoven cotton, Doll design, Consumer satisfaction

1. บทนำ

การออกแบบผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาที่ผลิตในชุมชนยังขาดการพัฒนาด้านกระบวนการผลิตและการออกแบบที่ถูกต้อง เป็นผลให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพต่ำ รูปแบบไม่สวยงาม ฉะนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาเพื่อให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภค การออกแบบจึงเป็นกระบวนการผลิตเริ่มต้นที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์โดยตรง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้เข้าสู่กระบวนการคิดและการออกแบบผลิตภัณฑ์ เช่น การร่างแบบ การเขียนแบบเท่าขนาดจริง การขยายแบบ และการดำเนินการผลิตจนได้ผลิตภัณฑ์สำเร็จตามที่ได้ออกแบบ [1] ผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาเป็นรูปแบบที่มีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์รูปแบบอื่น ๆ โดยทั่วไป สามารถแสดงความรู้สึกได้บนใบหน้า และท่าทางการเคลื่อนไหวแบบต่าง ๆ อีกทั้งสามารถผนวกประเพณี วัฒนธรรม และวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย ที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต มาเป็นรูปแบบธุรกิจขนาดย่อมในท้องถิ่น [2] ซึ่งพัฒนาการการออกแบบผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาต้นแบบ ที่มีคุณภาพ มีความประณีต สวยงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นที่ต้องการของผู้ผลิตและผู้บริโภค และอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และสร้างกระแสความนิยมผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาให้เพิ่มขึ้น และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตสู่ผู้ประกอบการ

สัตว์ในตำนานสีหุห้ำตาเป็นความเชื่อเรื่องแมงสีหุห้ำตาในภาคเหนือ ที่มีความเชื่อจากเรื่องเล่าในตำนานมาแต่โบราณกาล สร้างขึ้นจากนิทานพื้นบ้านของชาวล้านนาเล่าขานกันมาว่า แมงสีหุห้ำตา เป็นพระอินทร์จำแลง กินไฟถ่ายเป็นทอง มีลักษณะตามตำนานคือตัวอ้วนและเตี้ย มีกายภาพอย่างหมี่ และมีขนยาวสีดำปกคลุมร่างกาย เป็นสัตว์ใหญ่ มีหู 4 หู มีตา 5 ตา โดยที่ดวงตาของแมงสีหุห้ำตาเป็นสีเขียวรับประทานถ่านไฟร้อนเป็นอาหาร และมูลของแมงสีหุห้ำตานี้เป็นทองคำ แต่ไม่ได้ปรากฏว่ามีอุปนิสัยดุร้ายหรืออย่างอื่นใดที่มาช่วยชายหนุ่มกำพร้าผู้หนึ่งฐานะยากจนแต่มีจิตใจที่เมตตา ขยันหมั่นเพียรจนชีวิตประสบผลสำเร็จเป็นเจ้าของเมืองในตอนสุดท้าย ซึ่งในเรื่องเล่าได้แฝงปริศนาธรรม เพื่อให้ทุกคนหมั่นรักษาศีล ทำความดี มีพรหมวิหาร 4 และ ศีล 5 ซึ่งเป็นหลักธรรมจาก 4 หู และ 5 ตา ของแมงสีหุห้ำตา ซึ่งถ้าคนเรายึดถือสิ่งเหล่านี้ได้ชีวิตเราจะพบแต่ความสุขตลอดกาล [3] อิทธิพลความเชื่อท้องถิ่นมีบทบาทอย่างสูงในวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งระบบความเชื่อของคนไทย ย่อมรวมถึงศาสนา และความเชื่อในลัทธิต่าง ๆ ศาสนา ในความหมายกว้าง ๆ คือการบวงสรวงบูชาหรือการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างมนุษย์กับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ซึ่งมนุษย์เชื่อว่าสามารถควบคุมหรือมีอิทธิพลเหนือวิถีทางของธรรมชาติและวิถีชีวิตของมนุษย์ ศาสนาตามทัศนะทางมานุษยวิทยาจึงบ่งบอกนัยถึงการขยายความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ออกไปสู่ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมีอำนาจเหนือมนุษย์และธรรมชาติ ดังนั้นศาสนาและความเชื่อทางศาสนาจึงเป็นสิ่งสากลที่เราพบเห็นได้ในทุกสังคมตลอดมาทุกยุคทุกสมัย [4] ซึ่งการสร้างพลังทางศิลปะ โดยใช้อัตลักษณ์ของท้องถิ่น สร้างนวัตกรรมแห่งศิลปะในการใช้สัญลักษณ์ทางศิลปะกับการสร้างสุขภาวะทางสังคม

ผ้าฝ้ายทอมือเป็นงานหัตถกรรมที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของภูมิปัญญาพื้นบ้าน ที่ยังได้รับความนิยมเนื่องจากเป็นงานที่ผลิตขึ้นจากฝีมือมนุษย์มีความประณีตทุกขั้นตอน ตั้งแต่การย้อมด้วยสีธรรมชาติ การทอด้วยเส้นใยธรรมชาติที่สืบทอดกันมายาวนานตามวิธีการแบบโบราณ ซึ่งในปัจจุบันผ้าฝ้ายทอมือนอกจากจะใช้ตัดเย็บเสื้อผ้าเป็นเครื่องแต่งกาย ยังนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ และของที่ระลึกนอกจากนี้การออกแบบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์แสดงถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น จึงได้รับความนิยมของผู้บริโภคที่ชื่นชอบหัตถกรรมทุกยุคทุกสมัย และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง [5] แนวทางพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ โดยใช้วิธีการปรับวิธีการผลิตและกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้สินค้าที่มีความน่าสนใจมากขึ้น การพัฒนาลวดลายลักษณะใหม่ ๆ ของผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ให้ตอบสนองตามความต้องการของผู้บริโภค โดยพัฒนาการออกแบบลวดลายผ้าขึ้นมาใหม่ให้เป็นลายผ้าที่มีความร่วมสมัย มีเอกลักษณ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้องตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแปลกใหม่สวยงาม ช่วยสร้างงานและเสริมรายได้ให้แก่ชุมชน [6] ซึ่งการออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบที่หลากหลายให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ดังนั้นการศึกษาการออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหุห้ำตา และศึกษาความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการออกแบบและตัดเย็บตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหุห้ำตา การออกแบบเพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาที่สวยงาม มีแนวคิดจากการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม และการสืบทอดศิลปะวัฒนธรรมผ่านทางผลิตภัณฑ์ผู้วิจัยมีแนวทางการออกแบบและตัดเย็บตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือ

ร่วมกับช่างเย็บตุ๊กตาในท้องถิ่น เพื่อให้ได้รูปแบบและอัตลักษณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนผ่านการผลิตตุ๊กตาสีหู้ห้าตาวัสดุจากผ้าฝ้ายทอในท้องถิ่น ด้วยกลยุทธ์ความเชื่อของท้องถิ่นของสัตว์ในตำนานสีหู้ห้าตา สร้างสรรค์เป็นของที่ระลึกที่มีเรื่องราวนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2. วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 (Research: R1) การศึกษา ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ตุ๊กตา ผ้าฝ้ายทอมือ สัตว์ในตำนานสีหู้ห้าตา รูปทรง สี สัน รวมถึงเทคนิคในการผลิตที่มุ่งเน้นด้านความเรียบง่าย ประโยชน์ใช้สอย มีความประณีต สวยงาม มีความน่ารัก เน้นความคิดสร้างสรรค์มากกว่าผลการตลาด ซึ่งต้องผ่านกระบวนการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาลักษณะและรูปแบบของสัตว์ในตำนานสีหู้ห้าตา และการใช้เทคโนโลยีการผลิตและการออกแบบ สีนํ้ารูปแบบใหม่ ที่ทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพเพิ่มขึ้นที่มีรูปแบบที่หลากหลายนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ ให้การออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหู้ห้าตา จำนวน 10 รูปแบบ ออกมาเป็นตุ๊กตาผ้าฝ้าย ทอมือที่สื่อถึงความโดดเด่น และมีอัตลักษณ์

ขั้นตอนที่ 2 (Research: R2) การคัดเลือกการออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหู้ห้าตา จากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำมาพัฒนาเป็นตุ๊กตาต้นแบบ ได้แก่ ผู้ออกแบบแพชั่น จำนวน 7 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนดคือ ประกอบอาชีพทางด้าน การออกแบบที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 3 (Development: D1) ดำเนินการตัดเย็บต้นแบบผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบ สัตว์ในตำนานสีหู้ห้าตา

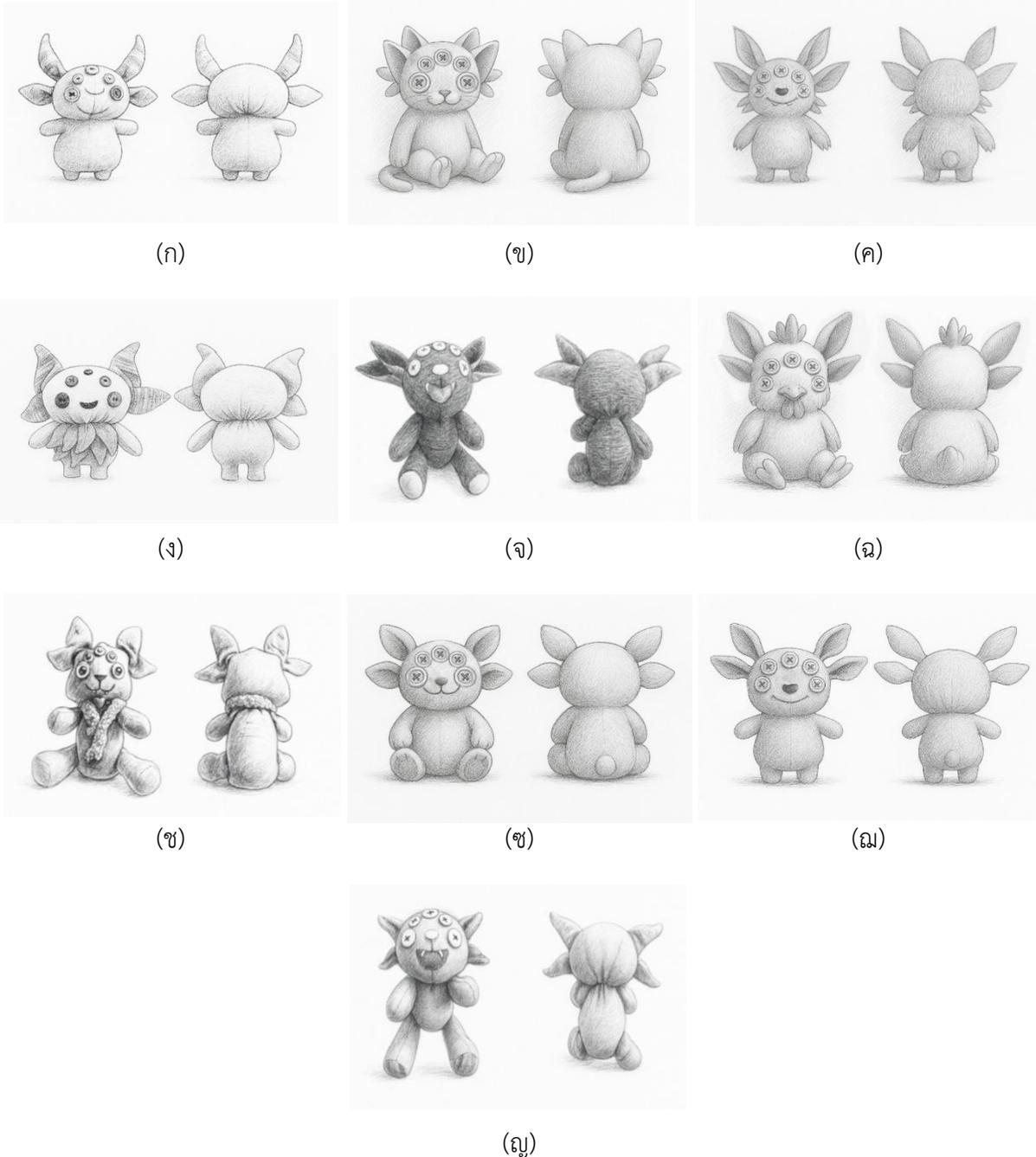
ขั้นตอนที่ 4 (Development: D2) การประเมินและปรับปรุงรูปการออกแบบและตัดเย็บผลิตภัณฑ์ ตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือ โดยสำรวจความพึงพอใจ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริโภคที่มีความสนใจหรือซื้อ ของที่ระลึกตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหู้ห้าตา ในจังหวัดเชียงราย จำนวน 100 คน โดยใช้แบบ สัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม จำนวน 100 ชุด กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการใช้ชีวิตที่ชอบความโดดเด่นไม่ ซ้ำใคร และมีรสนิยมบริโภคของที่ระลึกเป็นสิริมงคลต่อผู้รับ รวมถึงเพื่อการประดับตกแต่งชอบความแปลกใหม่ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เพื่อรายงานผล และปรับปรุง แก้ไขให้สมบูรณ์เพื่อเผยแพร่

3. ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหู้ห้าตา ผู้วิจัยได้มี วิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 ผลการศึกษาการออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมีรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตา

การออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมีรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตา มีลักษณะตัวอ้วนกายภาพอย่างหมี มีหู 4 หู มีตา 5 ตา จึงนำรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตา มาประยุกต์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอ มีดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมีรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตา (ก) แบบร่างที่ 1 (ข) แบบร่างที่ 2 (ค) แบบร่างที่ 3 (ง) แบบร่างที่ 4 (จ) แบบร่างที่ 5 (ฉ) แบบร่างที่ 6 (ช) แบบร่างที่ 7 (ซ) แบบร่างที่ 8 (ฌ) แบบร่างที่ 9 และ (ญ) แบบร่างที่ 10

3.2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมีรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหูห้ำหำ

จากการศึกษาการออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมีรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหูห้ำหำ วิเคราะห์และเลือกแบบ จำนวน 10 แบบ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 7 ท่าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเห็นของการออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมีรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหูห้ำหำ

ลำดับ	แบบร่างที่ 1		แบบร่างที่ 2		แบบร่างที่ 3		แบบร่างที่ 4		แบบร่างที่ 5	
	ผ่าน	ไม่ผ่าน								
1	✓			✓	✓		✓		✓	
2		✓	✓			✓	✓		✓	
3	✓		✓			✓		✓		✓
4	✓			✓	✓		✓		✓	
5	✓		✓			✓	✓		✓	
6		✓		✓		✓	✓			✓
7	✓			✓		✓	✓			✓
ร้อยละ	71.4		42.8		28.5		85.7		57.1	

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ของการออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมีรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหูห้ำหำ แบบร่างที่ได้รับความนิยมสูงสุดสามารถนำไปทำเป็นตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมีได้แก่แบบร่างที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 85.7 และแบบที่ได้รับความนิยมน้อยที่สุด ได้แก่ แบบร่างที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 14.2 สอดคล้องกับ ญัฐวิทย์ คงศรีชาย และอมรรัตน์ อนันต์วราพงษ์ [7] ซึ่งได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานปั้นตุ๊กตาจิ๋วชาววังด้วยเทคนิคการเคลือบไหม

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเห็นของการออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหูห้าตา (ต่อ)

ลำดับ	แบบร่างที่ 6		แบบร่างที่ 7		แบบร่างที่ 8		แบบร่างที่ 9		แบบร่างที่ 10	
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1		✓	✓		✓		✓		✓	
2		✓		✓		✓		✓		✓
3	✓		✓			✓		✓	✓	
4		✓	✓		✓			✓	✓	
5		✓	✓			✓		✓		✓
6		✓	✓		✓		✓			✓
7		✓		✓		✓		✓	✓	
ร้อยละ	14.2		71.4		42.8		28.5		57.1	

3.3 ผลการศึกษาต้นแบบผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหูห้าตา

ต้นแบบผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหูห้าตา ดังภาพที่ 2 ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ตัดเย็บจากผ้าฝ้ายทอมือ โดยนำมาตัดเย็บตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหูห้าตา แบบร่างที่ 1 แบบร่างที่ 4 แบบร่างที่ 5 แบบร่างที่ 7 และ แบบร่างที่ 10 โดยประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 7 ท่าน เพื่อทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ และเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงราย มีส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ต้นแบบดังนี้

1) ตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือแบบที่ 1 ผลิตจากผ้าฝ้ายทอมือสีชมพูและผ้าฝ้ายทอมือลายริ้วโทนสีชมพู รูปแบบลักษณะตัวตุ๊กตาส่วนลำตัว แขนและขาเป็นผ้าชิ้นเดียวกัน ประกอบด้วยผ้าฝ้าย 2 ชิ้นเย็บประกบกัน ยัดด้วยใยพอลิเอสเตอร์ ส่วนหัวตุ๊กตารูปแบบทรงกลม ยัดด้วยใยพอลิเอสเตอร์ เย็บประกบกันด้วยผ้าฝ้าย 2 ชิ้น ส่วนหูตุ๊กตารูปแบบวงรีปลายแหลม เย็บประกบด้วยผ้า 2 ชิ้น กลับด้านตะเข็บ พับจีบส่วนโคนทั้ง 2 ข้าง ประกอกับส่วนหัว จำนวน 4 ชิ้น ส่วนตกแต่งตาตุ๊กตา ใช้กระดุมเป็นส่วนประกอบ ส่วนปากตุ๊กตาตกแต่งด้วยการเย็บด้วยด้ายไหมประดิษฐ์ เป็นตุ๊กตารูปแบบยืนกางมือ 2 ข้าง

2) ตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือแบบที่ 2 ผลิตจากผ้าฝ้ายทอมือสีส้มและผ้าฝ้ายทอมือลายริ้วโทนสีส้ม รูปแบบลักษณะตัวตุ๊กตาส่วนลำตัวและขาเป็นผ้าชิ้นเดียวกัน ประกอบด้วยผ้าฝ้าย 2 ชิ้นเย็บประกบกัน ยัดด้วยใยพอลิเอสเตอร์ ส่วนแขนตุ๊กตาเย็บประกบกันด้วยผ้าฝ้าย 2 ชิ้นทั้ง 2 ข้าง เย็บประกอกับส่วนลำตัว ส่วนหัว

ตุ๊กตารูปแบบทรงกลม ยัดด้วยใยพอลิเอสเตอร์ เย็บประกบกันด้วยผ้าฝ้าย 2 ชั้น ส่วนหูตุ๊กตารูปแบบวงรีปลายแหลมและรูปแบบใบไม้ตัวเอส เย็บประกบด้วยผ้า 2 ชั้น กลับด้านตะเข็บ เย็บส่วนโคนประกบกับส่วนหัว จำนวนรูปแบบละ 2 ชั้น ส่วนตกแต่งตาตุ๊กตา ใช้กระดุมเป็นส่วนประกอบ ส่วนปากและบริเวณตุ๊กตาดกแต่งด้วยผ้าสักหลาด เป็นตุ๊กตารูปแบบยืนกางมือ 2 ข้างแขนชี้ลงด้านล่าง

3) ตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือแบบที่ 3 ผลิตจากผ้าฝ้ายทอมือสีดำและผ้าฝ้ายทอมือลายปั่นโกโทสนสีดำ รูปแบบลักษณะตัวตุ๊กตาส่วนลำตัว ประกอบด้วยผ้าฝ้าย 2 ชั้นเย็บประกบกัน ยัดด้วยใยพอลิเอสเตอร์ ส่วนแขนตุ๊กตาเย็บประกบกันด้วยผ้าฝ้าย 2 ชั้นทั้ง 2 ข้าง ยัดด้วยใยพอลิเอสเตอร์ ส่วนขาตุ๊กตาเย็บประกบกันด้วยผ้าฝ้าย 2 ชั้นทั้ง 2 ข้าง ยัดด้วยใยพอลิเอสเตอร์ เย็บประกอบส่วนแขนและส่วนขากับส่วนลำตัว ส่วนหัวตุ๊กตารูปแบบตุ๊กตาหมีประกอบด้วยผ้า 3 ชั้นคือส่วนหัวด้านบน 1 ชั้นและส่วนหัวด้านข้าง 2 ชั้นเย็บประกบกัน ยัดด้วยใยพอลิเอสเตอร์ ส่วนหูตุ๊กตารูปแบบวงรีปลายแหลมขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เย็บประกบด้วยผ้า 2 ชั้น กลับด้านตะเข็บ พับส่วนโคนหูด้านล่างประกบกับส่วนหัว จำนวนขนาดละ 2 ชั้น ส่วนตกแต่งตาตุ๊กตา ใช้กระดุมเป็นส่วนประกอบ ส่วนปากและบริเวณคอตุ๊กตาดกแต่งด้วยผ้าสักหลาดรูปใบไม้ เป็นตุ๊กตารูปแบบนั่ง แขนและขาทั้ง 2 ข้างสามารถขยับได้

4) ตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือแบบที่ 4 ผลิตจากผ้าฝ้ายทอมือสีม่วงและผ้าฝ้ายทอมือลายริ้วโกโทสนสีม่วง รูปแบบลักษณะตัวตุ๊กตาส่วนลำตัว ประกอบด้วยผ้าฝ้าย 2 ชั้นเย็บประกบกัน ยัดด้วยใยพอลิเอสเตอร์ ส่วนแขนตุ๊กตาเย็บประกบกันด้วยผ้าฝ้าย 2 ชั้นทั้ง 2 ข้าง ยัดด้วยใยพอลิเอสเตอร์ ส่วนขาตุ๊กตาเย็บประกบกันด้วยผ้าฝ้าย 2 ชั้นทั้ง 2 ข้าง ยัดด้วยใยพอลิเอสเตอร์ เย็บประกอบส่วนแขนและส่วนขากับส่วนลำตัว ส่วนหัวตุ๊กตารูปแบบทรงห้าเหลี่ยม เย็บประกบกันด้วยผ้าฝ้าย 2 ชั้น ยัดด้วยใยพอลิเอสเตอร์ ส่วนหูตุ๊กตารูปแบบใบไม้สองแฉกหรือกำมปู เย็บประกบด้วยผ้า 2 ชั้น กลับด้านตะเข็บ เย็บส่วนโคนหูด้านล่างประกบกับส่วนหัว จำนวนขนาดละ 1 ชั้น ส่วนตกแต่งตาตุ๊กตา ใช้กระดุมเป็นส่วนประกอบ ส่วนปากตุ๊กตาดกแต่งด้วยด้ายไหมประดิษฐ์ ส่วนคอตกแต่งด้วยไหมพรมขนแกะ เป็นตุ๊กตารูปแบบนั่ง แขนและขาทั้ง 2 ข้างสามารถขยับได้

5) ตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือแบบที่ 5 ผลิตจากผ้าฝ้ายทอมือสีเทาและผ้าฝ้ายทอมือลายริ้วโกโทสนสีเทา รูปแบบลักษณะตัวตุ๊กตาส่วนลำตัว ประกอบด้วยผ้าฝ้าย 2 ชั้นเย็บประกบกัน ยัดด้วยใยพอลิเอสเตอร์ ส่วนแขนตุ๊กตาเย็บประกบกันด้วยผ้าฝ้าย 2 ชั้นทั้ง 2 ข้าง ยัดด้วยใยพอลิเอสเตอร์ ส่วนขาตุ๊กตาเย็บประกบกันด้วยผ้าฝ้าย 2 ชั้นทั้ง 2 ข้าง ยัดด้วยใยพอลิเอสเตอร์ เย็บประกอบส่วนแขนและส่วนขากับส่วนลำตัว ส่วนหัวตุ๊กตารูปแบบตุ๊กตาหมีประกอบด้วยผ้า 3 ชั้นคือส่วนหัวด้านบน 1 ชั้นและส่วนหัวด้านข้าง 2 ชั้นเย็บประกบกัน ยัดด้วยใยพอลิเอสเตอร์ ส่วนหูตุ๊กตารูปแบบวงรีปลายแหลมขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เย็บประกบด้วยผ้า 2 ชั้น กลับด้านตะเข็บ พับส่วนโคนหูด้านล่างประกบกับส่วนหัว จำนวนขนาดละ 2 ชั้น ส่วนตกแต่งตาตุ๊กตา ใช้กระดุมเป็นส่วนประกอบ ส่วนปากและบริเวณคอตุ๊กตาดกแต่งด้วยผ้าสักหลาดรูปใบไม้ เป็นตุ๊กตารูปแบบนั่ง แขนและขาทั้ง 2 ข้างสามารถขยับได้

(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

(จ)

ภาพที่ 2 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมีรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหูห้าตา (ก) ต้นแบบตุ๊กตาที่ 1 (ข) ต้นแบบตุ๊กตาที่ 2 (ค) ต้นแบบตุ๊กตาที่ 3 (ง) ต้นแบบตุ๊กตาที่ 4 และ (จ) ต้นแบบตุ๊กตาที่ 5

3.4 ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมีรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหูห้าตา

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแสดงการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ เพื่อนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและบรรยายประกอบ

ขั้นตอนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมีรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหูห้าตาโดยภาพรวม

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 คน พบว่าอายุของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด 40 – 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 43 รองลงมาอายุ 30 – 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 23 รองลงมาอายุ 50 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 22 และผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดอายุ 20 – 29 ปี ร้อยละ 12 ตามลำดับ อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมา รับราชการ คิดเป็นร้อยละ 29 รองลงมาพนักงานรัฐวิสาหกิจคิดเป็นร้อยละ 29 และน้อยที่สุดอาชีพ รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 8 ตามลำดับ ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 71 รองลงมาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 14 รองลงมาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 13 และน้อยที่สุดระดับสูงกว่าปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 2 ตามลำดับ รายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด รายได้ 10,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 61 รองลงมารายได้ 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19 รองลงมา รายได้สูงกว่า 30,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 12 และน้อยที่สุดรายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8 ตามลำดับ

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมีรูปแบบสัตว์ในตำนานสีหูห้าตาโดยภาพรวม พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.59 เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า ความละเอียดและประณีตของผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามตามแบบร่าง ผลิตภัณฑ์มีความคุ้มค่าในการลงทุนและต่อยอดเชิงพาณิชย์ ผลิตภัณฑ์สามารถดูแลรักษาได้ง่าย รูปแบบผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยในการใช้งาน รูปแบบและขนาดมีความเหมาะสมวัสดุประกอบมีความเหมาะสม ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงทนทาน และผลิตภัณฑ์ใช้งานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ค่าเฉลี่ย 4.76 4.73 4.69 4.67 4.52 4.51 4.48 4.44 และ 4.42 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องพินิจ ไกรแก้ว และคณะ [8] ที่ได้กล่าวไว้ว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างสรรค์เอกลักษณ์ให้กับชุมชน โดยนำเอกลักษณ์และวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต มาสร้างสรรค์ผลงานให้เกิดผลิตภัณฑ์เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม จากผลงานการสร้างสรรค์ออกแบบผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ชุมชน สร้างองค์ความรู้และสร้างรายได้ให้กับชุมชน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการประเมิน	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
1. อายุ		
20 – 29 ปี	12	12.0
30 – 39 ปี	23	23.0
40 – 49 ปี	43	43.0
50 ปี ขึ้นไป	22	22.0
รวม	100	100.0
2. อาชีพ		
รับราชการ	29	29.0
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	27	27.0
ธุรกิจส่วนตัว	36	36.0
รับจ้างทั่วไป	8	8.0
อื่นๆ	0	0.0
รวม	100	100.0
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	14	14.0
ปริญญาตรี	71	71.0
ปริญญาโท	13	13.0
สูงกว่าปริญญาโท	2	2.0
รวม	100	100.0
4. รายได้		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	8	8.0
10,001 – 20,000 บาท	61	61.0
20,001 – 30,000 บาท	19	19.0
สูงกว่า 30,001 บาท	12	12.0
รวม	100	100.0

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตาโดยภาพรวม

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
1. รูปแบบและขนาดมีความเหมาะสม	4.51	0.65	มากที่สุด
2. วัสดุประกอบมีความเหมาะสม	4.48	0.42	มาก
3. ความละเอียดและประณีตของผลิตภัณฑ์	4.76	0.54	มากที่สุด
4. ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามตามแบบร่าง	4.73	0.84	มากที่สุด
5. รูปแบบผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย	4.67	0.56	มากที่สุด
6. ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงทนทาน	4.44	0.64	มาก
7. ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยในการใช้งาน	4.52	0.34	มากที่สุด
8. ผลิตภัณฑ์สามารถดูแลรักษาได้ง่าย	4.69	0.55	มากที่สุด
9. ผลิตภัณฑ์ใช้งานได้ตรงตามวัตถุประสงค์	4.42	0.57	มาก
10. ผลิตภัณฑ์มีความคุ้มค่าในการลงทุนและต่อยอดเชิงพาณิชย์	4.73	0.62	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.59	0.57	มากที่สุด

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การออกแบบตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตา พบว่า กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์จำนวน 10 แบบได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 7 ท่าน ซึ่งคัดเลือกต้นแบบที่มีความเหมาะสมสำหรับการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์จำนวน 5 แบบ ได้แก่ แบบร่างที่ 1, 4, 5, 7 และ 10 โดยแบบร่างที่ 4 ได้รับคะแนนสูงสุด ขณะเดียวกันการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคจำนวน 100 คนในจังหวัดเชียงรายต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ พบว่ามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.59) โดยมีค่าเฉลี่ยรายด้านตั้งแต่ 4.42–4.76 ซึ่งด้านที่ได้รับคะแนนสูงสุดคือความละเอียดและความประณีตของผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 4.76) รองลงมาคือความสวยงามตามแบบร่าง การดูแลรักษาที่ง่าย ความเป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ความปลอดภัย และความคุ้มค่าตามลำดับ ส่วนด้านที่ได้อันดับที่ต่ำที่สุดคือความสามารถในการใช้งานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ (ค่าเฉลี่ย 4.42) โดยผลการศึกษาสะท้อนว่าตุ๊กตาผ้าฝ้ายทอมือรูปแบบสัตว์ในตำนานสี่หูห้าตามีศักยภาพในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ที่สามารถเพิ่มมูลค่าผ้าฝ้ายทอมือท้องถิ่นและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สามารถต่อยอดเป็นของที่ระลึกและผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก โครงการยกระดับ Soft Power อาชีวศึกษา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ ด้วยการวิจัย นวัตกรรม และทักษะสร้างสรรค์ (Creative Skillup by OVEC x CEA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตุ๊กตาทำมือบ้านเจริญเมือง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่ได้ร่วมศึกษารูปแบบการผลิต การออกแบบ และส่งเสริมตลาดผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในการผลิตตุ๊กตาทำมืออย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] วินัด สุทธรวุฒิกุล. (2554). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาไทยเซรามิก. วารสารกรมวิทยาศาสตร์บริการ. 59 (187), 48-52.
- [2] วราพร อางนายนนท์ (2552). รูปแบบและกลยุทธ์การประกอบการตุ๊กตาผ้า ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [3] มานิตย์ กันทะสัก และอมลณัฐ กันทะสัก. (2563). The Power of Art: กระบวนการสร้างสุขภาวะทางสังคม กรณีศึกษา แมงสีหูก้าตาของเมืองเชียงราย. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา. 11 (1), 252-267.
- [4] ยศ สันตสมบัติ. (2560). มนุษย์กับวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [5] ภฤดา กาญจนพ่ายพ. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือ ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วารสารปรัชญาปริทรรศน์. 26 (1), 192-201.
- [6] กมลรัตน์ วันไช, กัญญาลักษณ์ คำเงิน, ชลลดา พรสุขสมสกุล และกัสมมา กาซ็อน. (2564). แนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทลื้อศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. วารสารบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม. 3 (2), 46-54.
- [7] ณัฐวิทย์ คงศรีชาย และอมรรัตน์ อนันต์วรพงษ์. (2562). การพัฒนาผลิตภัณฑ์งานปั้นตุ๊กตาจิ๋วชาววังด้วยเทคนิคการเคลือบไหม. วารสารราชพฤกษ์. 17 (3), 101-111
- [8] พิณท์ ไกรแก้ว, ธนา น้ำค้าง, ปารีชาติ แซ่เบ้ และพิมพ์ชนก ชิมกลาง. (2562). การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างสรรค์เอกลักษณ์ให้กับชุมชนไทยทรงดำ. (รายงานการวิจัย). สุพรรณบุรี: วิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี สถาบันศิลปวัฒนธรรม.